

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek. Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitized at Gothenburg University Library. All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text. This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

Lute.
So.

Carl Snoilsky

Sånan.

[C. M. Belman]

Somnia plus vigili quam
dormienti nocent.

JUV.

ERDEKHOEM,
Trykt hos Nyström och Stolpe,
1760.

11 11 11 11 11

Imprimatur.
N. von OELREICH.

11 11 11 11 11

Et plår wål sällan godt betynda,
Når folket sågs i Månan gå:
Exempel kan man alltid få,
Som under Dårhus-Sticket lyda;
Men rubbom ej der's tysta ro;
De må ju fritt på jorden blifwa;
Sag tänker nu en dröm beskriwa,
Om dem, som uti Månan bo.

En Sommar-dag min matta hydda
Från Solens qwalm til skuggan gick,
Dår ögat all sin hugnad fick,
En fälten stodo härligt prydda.

En förbild af de Sällas prakt.
Min tanke snart från werlden rycktes,
Mit öga ned i dwalan trycktes,
Och sömnen föll med all sin makt.

En stund låg Sjålen liksom kroppen,
Helt insöfd, tanklös, qwasd och stum,
Det war så tyst i hennes rum,
Ut af den stora Tanke-troppen
Ej 'minsta förpost knysta tord'.
Men när och Regentinnan wäcktes,
Des muntra eld i blinken sträcktes,
Kring himlar, skyar, haf och jord.

Et gråsligt larm i hela huset,
Fast Kroppens wacker suswo ån;
Nu kändes Sjålens kraft igen,
Urskilnings-gårwan tände ljuset,
Och Minnets packhus öpnadt blef:
Dit gick hon först at alt beståda,
Et gammalt skräp i hwarje låda,
Af sagor, språk och tryckta bref.

Omdömet skull' i ordning sätta,
Men ljuset tycktes ej förstå;
Nej, sade Sjålen, låt oss gå!
Et Lust-spel wiljom wi anrätta.
Kom, Phantasie, och gjör din flit,
Ut hjernans skådplats hårligt pryda.
Comcedianten måste lyda,
Och hela hopen gaf sig dit.

Men Himmel! Hvem har sedt des maka,
All werlden wändes upp och ned.
Hår sågs en dwårg, som ryggen wred,
Så det i ben och senor knaka,
Blott för at bli som Jätten stor;
Hår kröp en reslig ned til jorden,
I hjertat stolt, men mjuk i orden,
At sättas se'n i högsta flor.

Som Liugnet sig bland molnen trånger,
Med blyt på blyt i alla hörn;
Som uti luftens swalg en Drn
An hit, an dit, sig hastigt swånger:

Så fädg min tanka lifligt om,
Hon tycks all jordens magt upbåda,
Och utan skjuts hon fick beskåda,
Båd' Trofa, Prag, Paris och Rom.

Omsider jag i Månan stanna:
Uf Clio, hjelp! Jag hisnar änn;
Där gingo barn som gamla män
Med höga steg och rynchig panna,
Helt dryga i sin tunna luft:
Här sprungo folk för Harar rädda,
Här gingo någre prägtigt klådda,
Som ågde sken af godt förnuft.

En gråslig hop med Låro-gåsar
Had' redan högst i luften gått,
At utan grundwal bygga Slått;
Här såddes guld i gamla måsar,
Som skull' med lior skaras opp;
Uf dwärgs-nät gjordes skåp och wagnar;
Och diken fylldes opp med agnar,
At hindra Oceanens lopp.

Jag

Jag tänkte, här war guldne tiden,
Som gamla Skalder siungit om;
En Subbe i det samma kom,
Hvars nacke war nog mycket wriden,
Ut se hwad fordom håndt och skedt,
Sen Månan skops, til denna dagen;
På ryggen bar han Sagors lagen,
Som första menskior hafwa gjedt.

Wårt Mån-klot, sad' han, är beskriwit,
Som stått i många tusend år,
Då Jord och Solen ständigt går.
För wår skuld all ting skapadt blifwit:
En utom oss ej menskior fins.
Tid-böckren har jag wäl studerat,
Och Kungar, som hos oss regerat
Sen werldsens början, jag nu mins.

Så gif han in i alla Stater,
I Religion och werldslig Lag;
Han wiste i sin fulla dag,
Hwad Snille-bragd och tappra dater,
A 4 — Som

Som detta Folket allmänt har,
Hans lärdom mig i undran stälte,
Och tänk, at denne Wisdoms hjälte,
En Mölnare i Månen war.

En annan straxt på honom stöter,
Wanskapning, sad' han, gå din fos,
Som ingen slughet finnes hos.

Om dina sagor jag ej sköter,
Men skådar alt med egna ljos,
Hwad nu och frandels skier och händer,
I alla byar, torp och länder,
At wara stor Politicus.

Ser tungor han fring munnen hade,
Som gjorde tjenst för hwar sin gång:
An syntes han så bred och lång,
At skyn sig på hans hiesja lade:
An liten som en dwärg han war;
Men synen tyktes måst at råda,
At in i andras hjertan skåda
Med nijo-nitti' ögon-par.

Min

Min Herre, fölg mig litet snäke
Kring Månans fält, jag ödmjukt bad,
Hel munter han gic straxt åstad;
Mitt ansikt föll uti hans tycke.

Wi wandra skogar, berg och slätt:
Där syntes djur som här på jorden,
Hvars art war så förwandlad worden,
Ut jag snart ingen kände rätt.

En Såst höll på at låra svinga,
Och Sparfwen spändes för en plog,
Då Oxen, som densamma drog,
I Käfwens gömslor wille svinga,
Som wor' hans slughet ganska stor:
Jag hörde Åsnor ljustigt siunga,
Och Kråkan med en hög-ljudd tunga
Gå up i Lårfors sänge=chor.

Här war en alt för sällsynt blanning,
Af oförnuftigt djure=wett:
En Skata skrek alt ut för ett,
Med stora ord, om nit och sanning,

Och Kattan segla likt en Gås;
Hår sprangen Kalf i bredd med Björnar,
Hår flög en Anka kapp med Ornar,
Och Fåret tycks på Wargen brås.

En stor Kalkon-Tupp sig nu brösta,
Fast han ej ägde spik i wägg,
Med högljudt sorl och myndigt skägg,
At alla Hnnsen öfwer-rösta:

Desz hjelte-mod jag undra på,
Som wingen ned i marken stötte;
Men när en Års-Kalf honom mötte,
Sick han och skändes i en wrå.

Nu äntlig jag min Gubbe fråga:
Är alt i Månan så förwåndt?
Har ej Naturen bättre kändt
Hwad hwart et djur skull' säkrast dåga?
Hur gör då menskior som här bo?
De äga ju förnuftig Andä,
At ej i andras wärfs sig blanda,
Och rubba ordning, frid och ro.

Han hant ej swara, för'n wi sågo
En Marknads-plats så menstjo-rik,
Ut knapt i Leipzig fins en slif:
De rundt omkring på fältet lågo,
Ut byta waror hwar om ann:
Ty utlånst prackt dem ej förwilla,
Ut nåstans tro och samwet snilla,
Men hemgjordt alt hwad man der fann.

Doc' dårskap du som wettet dårar,
Och snarast hop med snillen står,
Mån du i Månan Frålse får?
Ack! at min hand ej sanning sårar:
Ty drömmar bör oc' ha sin rätt.
Jag tilstår, folket war märkwärdigt,
Til främmand' syflor alt för färdigt.
Med djuren war på lika sätt.

Stomakarn steg på Låro-stolen,
Och Stråddarn, som helt grundlård
war,
Af Rättgångs-Balken stycken skar.
En Smed såg fläckar uti Solen,
Och

Och smidde Stjernor liksom spik.
Ja, Bonden sielf war ike slater,
Ut tadla Stånd och Potentater
I hwar en **ULånans** Republique.

O stora slughet, wett och snille!
Jag tänkte, här Hög=Scholan war
För all den lärdom werlden har.
En Klokar=drång bewisa wille,
All Religion war lika god.
Dansmästarn dömde efter tacten,
Om Rikens fall och högsta makten,
Ut winna sielf en årestod.

Men löjligt war at här få höra,
En Qwinno=mångd i hwarje hus
Wid L'ombre, The och litet snus,
Arméer ut fring werlden föra:
Det fästnings=wärket dugde ej;
Den Staden borde nu belågras,
Och Generalens lif förwågras,
Om han til friget sade nej.

Jag fråga: hur man kunde fåla,
Ut folket sig i saker mångt,
Som Gud och meniskor från dem stängt?
Uti Venedig plå'r man måla
Slift förwett som det grëfsta brått.
Men straxt en half-wåxt Wåse swara:
Rebell, Rebell! Du står i fara
För slita ord, som ur dig gått.

Hår war ej rådligt länge dröja,
Men som en blixt jag swåfwa om,
Och snart til nästa Sårad kom,
Dår ingen siål mig tordes röja.
I Hufwudstan en Man nu lopp,
På öpna platser hela dagen,
Ut dömma samwet efter lagen,
Och hånga folk för tankar opp.

Jag sprang af fruktan ut på porten,
Och hant om qwällen til en frog,
Som låg i Månans största skog.
Hår fantes, på denna samlings-orten,
Små.

Små-kungar i hwar enda wrå,
Som mellan pipor, frus och kannor,
Med grymma ord, och hot och bannor,
Encks hela werlden neder slå.

En Båsmän högsta ordet förde,
Han grep med handkraft i sin boll,
Och swor wid alla Månans troll,
Ut intet handlen mer förstörde,
Än det at ölet stegrats har.
Nu hwar en, sad' han, wil bli riker,
Och werlden är sig mer ej liker,
Som den uti min barndom war.

Nu säljas tankar, liksom hudar,
Och hjertan fångas just som fiff;
Man är ej mer med offer riss:
Så många hus, så många Gudar,
Som alla lika dyrkan få;
Papister fins i alla Riken,
Som Helgon uti Politiquen
Med wdrdnads nit tilhanda gå.

Ad' hdr, sad' folket, på den token
Som pratar hwad han ej förstår.
Når högmöds dunst på hjärnan rår,
Behöfs ej se i swart-konst boken.
Sielfklofhet fins til öfwerflöd.
Då kan ej djupsta sanning fattas,
Då måste slughet allmänt skattas,
At hjelpa Landet ur sin nöd.

Men, innan wi det minsta märkte,
Hwad utom huset företogs,
Ewå Slagtar-drångar stod och slogs,
At det i ben och armar wärkte:
De trätte om et utländskt frig,
Hwem största skjal haft på sin sida,
Och hwem de hålst skull hjelpa strida,
Om de til slagtning gåfwo sig,

Då stiger fram en Roß på fältet,
God Herrar, sad' han, gjören frid;
Wi få wäl tids nog kännas wid,
Hwarg bästa klingan fins i håltet.

Jag

Jag ser förut, hur det wil gå,
Sen Granne först en By intagit,
Och sig igenom floden slagit,
Lår han snart halfwa Månan få.

Men det är wist, och det är felet,
At han ej nog Raqueter har,
Och knapt en enda duglig far,
Som rått förstår at röra spelet,
Med Trummor och Trompeters ljud;
Se'n ha de ej galon i klåden,
Som likwål hos de gamla fädren,
War en försträcklig Kämpa-skrud.

Nej, wor' jag med i denna flocken,
Och hade Höfdings-syslan fått;
Alt skulle fly för mina skätt.
Åh! tänkte jag, år det den Kocken,
Som nyss så spak wid grytan stod:
Hår tycks man lika hjelt-mod rōna,
Alt bryta nacken af en hōna,
Och segra i sin fiends blod.

Jag

Jag flynda bort wid slift tilfalle,
Som såg så grymt och mordiskt ut;
Men flykten feck et hastigt slut.
Dår stod en blek och mager Selle,
Han sagta mig wid armen tog,
Och til sin egen krambod ledde,
Dår han för mig i hast utbredde
Båd' mynt och skrifter artigt nog.

Hår fant jag en bland många flera,
Swars läro-ord på guldwigt låg,
Dår lika nit och drift man såg,
Ut grubla, handla, disputera.

Jag sad', mån Kåisar'n håraf wet?
Kan slift sig med Ert Åmbet para?
Med grundig mine han genast swara:
Det år en Lårdoms hemlighet.

Ut i så mörka ting mig blanda,
Ej rådligt höls: ty fråga jag,
Om hushålds-grep, om skick och lag,
Til ordnings håfd för kropp och anda?

Hur Rikets grundwal wore stånd?
Aft! sad' han, hwar med mig måst klaga,
At folket sig så lätt bedraga
Af fördom, tänksätt, agg och weld.

En utrik's wara får ej kjøpas,
Och hemgjordt sällan duga plår:
Sen Stat och smak så uphögd är:
Wår lefnads art måst helt omstöpas.
En nya mode så ofta gies.
Man mot sin winst och lust måst böjas,
At blott med dagligt bröd förnjias,
Och utan glants på fältet ses.

Hår borde gammal wana städjas,
At utan menskjors satta lag,
Så lefwa efter fritt behag;
Från samwet skull til samwet wädjas,
Och folken mer på orden tros;
Då fölgdes dygd med större iswer,
Och snart all werlden årlig blifwer,
Når twång af lagar flytt sin fos.

Man

Man satte då en wärklig heder,
Ut sielfmant wisa Arans prof;
Wälmening gjordes ej behof,
Stor sak hur' hjertat tanken leder;
När årbarhet i kroppen fins.
Sen tycks alt straff onödigt wara,
En lastfull bår sin egen snara
När han sin blygd för werlden mins.

Så höglård Stats-konst mig förwilla.
Jag lämna Kryddbod och Moral,
Och sprang förskräckt til nästa dal,
Der fyra Summor leto illa
För Skatt och Tull som allmänt togs:
På hundra år de ej kund' minnas
Så stora summor nånsin winnas,
Som nu af folkets wällust drogs.

En runka fram en blind gran-mamma,
'Hon sad', wid dommen weta wi,
I Sol och jord sku tecken bli,
Som Präst-Fars lära wäl anamma.

Mån detta förbod glömmes bort?
Mån werlden står en månad längre?
Nej men, til slut ehur det swänger,
Så ramlar Månan innan fort.

Den Stjernan myß en qväll wi sågo,
Så lång, så bred med eld-röd swans,
Swaris like aldrig nånsin fans
Sen sidsa manskap hos oss lågo,
Och brukte frigs-grep i vårt hus:
Den lär wäl ån vårt straff bebåda,
Ut innan fort wi se och skada,
All Månans præct til stoft och grus.

Jag frågade, om hon kund' spinna,
Om någon wåsstol henne bryr?
Nej, sad' hon, ulen är så dyr.
Hår skal man knapt en hustru finna,
Som med så nedrigt mödar sig;
Men gå, och spå, och folket dömma,
Och thda ut hwad andra drömma,
Det anstår både dem och mig.

Uf!

Uff! wor det nu som forðna dagar,
Når salig mor = mors mormor dog.
Då hade folket öfwerhog;
Men nu hwar en sig ömt beklagar
Wid hushålds-håfd i smått och stort.
Nu måste man med armod stråfwa,
Och några få i wållust swåfwa,
Ja riktas af den slit wi gjordt.

En förlagsman får alt i hoya,
Som wet at nyttja grepen rätt;
En hwar nu gör på samma sätt;
På landets wål de alla ropa.
Men usla wi som bördan dra,
Nog få wi wackert trötta springa,
Med maga tom och pengar inga,
Når Hårskap alt sit nöje ha.

Ja men, jag wil ej säga mera,
Hår står en Ef som snart går ut,
Då lär vår wålfård se sit slut,
Och mången, som fått förr regera,

Som dräng får bak om wagnen gå.
Sen har jag drömt om stål i stenar:
Det blir wål Pest ell' krig, jag menar.
Det ser jag klart, det kan jag spä.

Det war ej skämt som Gumman sade.
Knapt hon sit ord ur munden fått,
Förr'n bak om buskan small et skätt,
Som femton Sparfwar nederlade.
Här är då drömmen straxt igen,
Här är nu början wist til kriget,
Nu lär wål fienden landstigit;
Krigs-salvor hörs i luften än.

Swad war wid sådant fall at gjöra?
Man sprang och mötte samma Skytt.
Hör Landsman, ha'n J ej hört nytt
Om dem som wil oss krig påföra?
Signalen redan gifwen är,
Man hörde tolf Canoner smälla,
Och öfwer tusend hundar skälla,
Af fruktan för des starka här.

Act!

Åh! lappri, sad' han, ingen fara,
Det war ej mer än jag som skjöt,
Och denna hund som litet tjöt.
I kunnen wäl Er skrämsel spara.
Än wärre oß wäl förestår,
Förbunden wåra grannar bryta;
Och huru högt wi sielfwa skranta,
Lär det dock gälla blod och sår.

Det sägs at en af wåra Slupar,
För nära gått på deras haf,
Och stött en sten, en brygga af;
Straxt swärdet på hwarannans strupar;
Båd land och watten fredlyst är,
At ej en katt kan komma öfwer,
Dock flottan wet jag wäl behöfwer,
Et stillstånd från des krigs=beswår.

Det kan ju aldrig för dem lyckas,
Så länge där ej råfflar fins.
I sidsta friget man wäl mins,
Hur högra ängeln måste ryckas

An hit, än dit, men tog ej lag,
Lo-böför hwad plå' de wål gjöra?
Nej feck jag Falconetten röra,
Det skulle kännas andra slag.

Dår stå de usla rädda folken,
Och skjuta fel på femti skrett.
Hwem har wål maken skjutning sedt?
Men feck jag rå den lärda Tolken,
Som monstrar lagar, segd och alt;
Han skull på mina wågnar råda
En fiende först länge skåda,
Och skjuta sen med all gewalt.

Nu sldt wår Fågare sin lära,
Hwars kundskap mig i håpnad stålt.
Jag träka sen til andra fält,
Och kom et Gåstbods-bus så nära,
Ut snart hwart ord jag höra fick;
Men Himmel, hwad här wisdom wanka!
En winglas gaf så mogen tanka,
Ut all ting tycks så bättre fick.

Knapt

Knapt Snickar'n börjat skjära steken,
För'n nya Alliancer slöts,
Och Sexti åra freder bröts.
Kom wäds, sad' han, at denna leken
Wår Granne ej så rolig blir.
Jag swår wid gammal tro och åra,
At Generalen sent får lära
Swad redan jag för dgon sir.

Wil han dock mina råd blott lyda,
Snart blef han måstar' uti Sjön;
En derpå fins ju många rån.
Hur gick det Printsens af Romyda?
Han had' ej mer än sexton skepp,
Som bundna hop i hafwet gingo,
Och innan kort de loswen fingo
För dem, som ej brukt lika grep.

Tyst, hålt med det, Murmåstar'n ropa,
Deri just konsten ej består.
En flotta aldrig säker går
Så länge trä-wärk blott sätts hupa.

Rej, tjocka murar byggas skull',
Med starka bräder jämt inunder,
Då skulle hwarken fulors dunder
Ell' någon storm dem riswa full.

Då suto manskap mera trygga,
Och segla innom fasta hus;
Men nu så mycket konst och frus,
Att några skepp af plankor bygga:
Som denna Soppan wor' et haf,
Der Saffrans-klimpar skulle simma;
Hur kunde det sig nånsin rimma;
God' Herrar, det går aldrig braf.

En Corporal, som hela tiden
Med grymmer upsyn lystradt på,
Hur talet skull' til ånda gå,
Föll in med kraft i denna striden;
Boutelljen i des ena hand,
Och sielfwa gafflen i den andra;
Han sade, sku wi Magter klandra,
Så låt oss håldre gå i land.

Låt andra fritt om saker dömma,
Som angå dem på intet sätt.
Om skeppet seglar tungt ell' lätt,
Om Båtsmän waka eller drömma:
Slitt blandar jag mig aldrig i.
Wäst när man blott sit eget skjöter.
Til lands jag måst min tid förnöder,
Och där skal ingen lura mig.

Jag wet at ställa rätt up Håren,
Men Öfwersten jag undrar på,
Han kan ju knapt Chamaden slå,
Han tror at hela Ministeren
Består at skjuta Flanquen af.
Nej men, de bli för tidigt stora:
De tro, et folk är lätt förlora,
Blott de i spetsen ropa bras.

Had' han blott sidst förstådt at Kapra;
Wid berget, där hans Contrescharpe,
Med Raveliner stod så skarp,
Wist hade jag med flera tappra

Gjordt

Gjördt Cavalcade med fullt gemår;
Men felet war, som jag Er säger:
Wi sablas ner i bästa låger,
Deraf jag än mit märke bår.

En Hof-Laquai med fransar många
Och siff i munn til öfversköd,
Sit hela sällskap tiga böd:
Begrepen, sad' han, tyckes trånga.
Wi skåda blott på Martis fält,
Men se ej landets inre fara;
Rog wet jag hur det skulle wara,
Om Rikets wärk skull' rätt bli stält.

Wår Penning-Fond har inga grenar,
Som fylla kan den brist här år;
En landtman sielf sit gods förtår,
Han suger sina egna spenar.
Nej, låt dem bröd och watten få;
Det andra skull' til Cassan drifwas,
Och hälften wårde honom gifwas;
Då kunde Staten bättre må.

Nu äntlig blef i hela laget,
En sådan stark Politisk strid,
At bord och stolar ramla nid.
Mit hjerta wardt af skräck intagit.
Swar wille högst i talet bli.
En twist kom up, som lifwet gälde,
Om skilnad mellan lagligt wälde,
Och misbruk af alt fögderi.

Murmåstarn, Snickarn och Laquajen,
Mot Corporalen höllo hop:
Här hördes så förskräckligt rop,
Om Kåisar, Kung, och Doge och Dejen,
Från ord til eder, hugg och slag,
Rundarom gick, så huset bäfwa,
Mit fleña mod i fruktan swäfwa;
Och i det samma wakna jag.

Men ack! hur wardt jag hjertligt glader.
At sådant blott i Månan skedt.
En hwem har slift på jorden sett?
Man minnes ju de ord och rader,
Som

Som en så wigtig lärdom bår:
Når hwar och en sin syssa sköter,
Så går ju wål ehwad öf möter.
En däre den som annat lär.

Exemplaret kostar 24 öre Kopp:mynt.

